

De levendmakende kracht van Gods beloften

Uw toezegging heeft mij levend gemaakt.
Psalm 119:50b

INLEIDING

Als men de toestand van Gods Kerk in deze tijd goed onder ogen wil zien, komt men erachter dat deze in geestelijke zin niet zonder reden mag worden vergeleken met de Kerk onder Israël²⁶ in de dagen van de profeet Ezechiël. In Ezechiël 37 laat de Heere aan de profeet een dal vol dorre doodsbeenderen zien. De Kerk was toen, in de tijd van Ezechiël, wat haar uitwendige staat betreft zó vervallen dat er geen leven meer in scheen te zijn overgebleven. Het volk was immers in gevangenschap naar Babel gevoerd.

Ook in onze dagen is de geestelijke staat van Gods Kerk ernstig in verval; zelfs zó dat er nauwelijks geestelijk leven meer in haar schijnt gevonden te worden. Als men immers goed let op de geestelijke toestand van al degenen die in ons land in uitwendige zin tot de Kerk behoren, dan zal men merken dat de meesten van hen helemaal niets weten van het ware geestelijke leven. Velen van hen die de naam hebben dat zij leven, zijn in werkelijkheid dood (Openb. 3:1). En onder degenen in wie het geestelijke leven nog wel is, zijn er velen in wie de kracht daarvan is vervallen, waardoor zij meer dood dan levend

26. de Joodsche Kercke

schijnen te zijn. Als er daarom iets nodig is waaraan met grote ijver in Gods Kerk gewerkt moet worden, dan is het naar onze mening dat de dode en ingezonken²⁷ zielen, die er in grote mate onder ons zijn, door de werking van Gods Geest onder de bediening van Zijn Woord levend gemaakt mogen worden. Daarom heb ik het nuttig gevonden om in dit uur mijn preek daarop te richten. Ik wil u wat nader onderwijs gaan geven langs welke weg geestelijk ingezonken zielen – in het bijzonder van Gods kinderen – opnieuw levend²⁸ mogen worden. We weten in dit opzicht geen betere raad te geven dan erop te wijzen dat Gods beloften aan de ziel op de juiste wijze door het ware geloof worden toegepast. Om daarop nu wat nader in te gaan, heb ik de woorden van onze tekst uitgekozen. Daarin getuigt de psalmdichter dat Gods toezegging hem heeft levend gemaakt.

27. * 'doodighe' is een kernwoord in deze preek, dat met verschillende woorden als 'doods', 'dor', 'ingezonken' en dergelijke zal worden weergegeven. Teellinck gebruikt dit woord ter onderscheiding van 'dode zielen' die elk geestelijk leven missen. Wanneer iemand 'dodig' is, bezit zo iemand wel geestelijk leven, maar is het erg ingezonken.

28. * 'levendigh'; ook dit is in deze preek een kernwoord, dat met 'levend', 'opnieuw levend' of 'levendig gesteld' en dergelijke zal worden weergegeven.

UITLEG VAN DE TEKST

David verkeerde in moeilijke omstandigheden. In Psalm 119:49 had hij dan ook tot God gebeden of Hij wilde gedenken aan het woord dat Hij tot Zijn knecht gesproken had. Op dat woord had de Heere hem doen hopen. Met die woorden vroeg David aan de Heere of Hij de beloften die aan hem gedaan waren, wilde vervullen. Dat is mijn troost in mijn ellende, voegde hij daaraan toe in het begin van vers 50. Het had de Heere nog wel niet behaagd Zijn belofte aan David te vervullen, maar toch zei hij dat het woord van Gods belofte zijn ziel bijzonder gesterkt en getroost had in de ellendige omstandigheden waarin hij verkeerde.

In de woorden van onze tekst geeft David de reden aan waarom Gods belofte hem in zijn ellende tot troost was. Gods toezegging heeft hem namelijk levend gemaakt. David zegt dit opdat anderen wellicht verwonderd zullen zijn als zij horen dat te midden van de ernstige moeilijkheden die hij ondervond, alleen al het woord van Gods belofte zijn ziel zo tot troost was. Die verwondering is er, ook al kan men nog niet goed begrijpen hoe de belofte van God de ziel van een mens kan troosten en kracht geven vóór de belofte vervuld is. Het woordje ‘want’, dat vooraan in de tekst staat, geeft aan dat deze woorden de reden vormen van wat eraan voorafgaat. David wil dus als het ware zeggen: Het is toch geen wonder dat Gods belofte mij in mijn ellende getroost heeft! Die belofte heeft mijn bedroefde ziel immers levend gemaakt. Nogmaals: het is toch geen wonder dat mijn ziel getroost is in de ellende en moeilijkheden die God mij heeft willen laten overkomen, want ze heeft door Gods belofte nieuwe kracht voor het geestelijk leven ontvangen.

Zo zien we dat de woorden van onze tekst met de voorgaande verbonden zijn.

Om de woorden van onze tekst goed te begrijpen, moeten we over twee dingen iets meer zeggen:

(1) de weldaad die de psalmdichter noemt en waarvan hij getuigt dat hij die van de Heere ontvangen heeft, namelijk de *levendmaking*;

(2) en het middel waardoor hij deze weldaad van de Heere ontvangen heeft, namelijk Gods *toezegging*.

Levend maken

1. Wat het eerste betreft, wil ik opmerken dat 'levend maken' soms betekent: iemand vrolijk maken, iemand verheugen. Zo wordt het woord gebruikt in Jesaja 57:15, waar God zegt: 'Ik woon bij dien die van een verbrijzelde en nederige geest is, opdat Ik levend make de geest der nederigen, en opdat Ik levend make het hart der verbrijzelden.' Soms betekent het in de eigenlijke zin: iemand van dood levend maken. En dan kan het enerzijds op het lichamelijke leven slaan, zoals in Romeinen 8:11: 'Zo zal Hij Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken.' Hier spreekt de apostel over het levend worden van de dode lichamen op de dag van het oordeel. Het kan anderzijds ook op het geestelijke leven betrekking hebben. Dan betekent het soms: geestelijk leven instorten waar het eerst niet was. De mens wordt dan uit de geestelijke dood waarin alle mensen van nature zijn, opgewekt en levend gemaakt. Die betekenis heeft het als Paulus zegt: 'Ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft [Hij] ons levend gemaakt met Christus' (Ef. 2:5). Soms betekent het ook: het vervallen, ingezonken geestelijk leven weer opwek-

ken en herstellen. Dan wordt aan kinderen van God die dor en doods zijn, een nieuwe kracht van geestelijk leven gegeven, waardoor ze uit hun geestelijke doodsheid herstellen. Die betekenis heeft het in Psalm 119:25, waar David tegen de Heere zegt: ‘Maak mij levend naar Uw woord.’

In onze tekst kunnen wij dit ‘levend maken’ heel goed in de eerste en in de laatste betekenis opvatten. Het betekent hier ‘vrolijk maken’ en ‘uit de geestelijke doodsheid opwekken’, waardoor de kracht van het geestelijke leven hersteld wordt. David had het geestelijke leven immers niet geheel en al verloren, maar de kracht ervan was voor een bepaalde tijd van hem geweken. Als David dus zegt dat hij levend gemaakt is, wil hij daarmee zeggen dat God de Heere zijn hart had vrolijk gemaakt en de kracht van het geestelijke leven in hem had hersteld. Door de tegenspoeden en de vele ellendige omstandigheden die David getroffen hadden, was zijn hart door droefheid toegesloten; en daardoor was de kracht van het geestelijke leven in hem vervallen. Een benauwd en toegesloten²⁹ hart is gewoonlijk³⁰ een doods en dor hart. Daarom had David in vers 25 van deze psalm gezegd dat zijn ziel aan het stof kleefde, en in vers 32 dat hij de weg van Gods geboden zou lopen, als God zijn hart zou verwijden. Dat laatste betekent: als zijn hart door geestelijke blijdschap verheugd mag worden. En in ons vers getuigt hij dat hij levend gemaakt is, dat wil zeggen: dat de kracht van het geestelijke leven in hem weer is opgewekt door de geestelijke vreugde die hij vanuit Gods belofte had mogen putten. ‘Want de blijdschap des HEEREN, die is onze sterkte’ (vgl. Neh. 8:11).

29. beknepen

30. ordinarisch

De weldaad die God aan David betoond heeft, waarover hij hier spreekt, is op deze wijze voldoende duidelijk gemaakt³¹.

Gods toezegging

2. Nu volgt het andere aspect van onze tekst, het middel waardoor David deze weldaad ontvangen had. Dat was namelijk Gods toezegging. Hij zegt immers: ‘Uw toezegging heeft mij levend gemaakt.’ David spreekt hier tot de Heere, zoals duidelijk blijkt uit het vorige vers. Hij spreekt bovendien over ‘Uw toezegging’, en daarmee bedoelt hij de toezegging van God. Het woord dat hier in de grondtekst staat, betekent eigenlijk ‘woord’ of ‘spraak’. Maar toch wordt het in overeenstemming met de psalmdichter als ‘toezegging’ vertaald. David ziet hier immers op dat deel van Gods Woord, waarin God het goede voor Zijn kinderen in het algemeen, en voor David in het bijzonder beloofd heeft. God had bijzonder heerlijke beloften aan David gedaan, zoals wij daarover onder andere in Psalm 89:21 kunnen lezen.

David spreekt hier over *Gods* toezegging, want ook al zouden alle koningen en vorsten³² uit de hele wereld alles beloofd hebben wat zij beloven konden, dan kon dat het benauwde hart van David nog niet blij en levend maken. Zij zijn immers allemaal maar mensen die zich kunnen vergissen en heel vaak niet doen wat zij beloofd hebben. Daarom kan men op hun beloften niet vertrouwen. Dat wist David heel goed, en dat is de reden waarom hij in Psalm 146:3 en 4 zegt: ‘Vertrouwt niet op prinsen, op des mensen kind, bij hetwelk geen heil is. Zijn geest gaat uit, hij keert weder tot zijn aarde; te dienzelve dage

31. gheopent

32. Potentaten

vergaan zijn aanslagen.’ En bovendien: schepselen kunnen David ook helemaal niet geven wat echt een verkwikking voor zijn ziel is. Alleen het licht van Gods aangezicht kan Davids ziel echt vrolijk en blij maken. Zie ook Psalm 4:7 en 8. Dat kan niemand anders hem geven en evenmin vast³³ beloven. Dat kan God alleen! Daarom zegt hij tegen God: ‘Uw toezegging heeft mij levend gemaakt.’ David zegt niet dat Gods verlossing of Zijn genade of de vervulling van de belofte hem levend heeft gemaakt, maar alleen het *woord* van Gods belofte! Met dat woord had God aan David het goede beloofd, terwijl de belofte daarmee nog niet vervuld was.

Iemand zou mogelijk kunnen denken dat dit maar vreemd is. Als ellende en zorgen Davids hart terneer drukken, kan dan nog vóór hij de vervulling van die belofte beleeft, een woord van Gods belofte zijn hart vrolijk en levend maken? Ja, echt waar! Het woord van God was hem genoeg! En dat is ook geen wonder, want David wist wel dat God Zich nooit vergist in het vervullen van de beloften. Daarom mag iemand die alleen nog maar het beloftewoord van God ontvangen heeft, daar zó vast op vertrouwen dat het is alsof hij het beloofde al in zijn bezit heeft. Ja, in sommige opzichten hebben we het beloofde al veel zekerder in de belofte dan in de vervulling. Het gaat in dit opzicht met Gods kinderen immers net als met de kinderen van goede en zorgzame ouders; die beloven hun soms ook het een en ander te zullen geven. Zolang die kinderen nog niet gekregen hebben wat hun door hun ouders beloofd was, staat het vast dat zij het krijgen. De ouders bewaren het immers voor hun kinderen om het hun later te geven, zoals ze beloofd hebben. Maar als de kinderen het al

33. met fundament

direct gekregen hebben, is het soms niet lang in hun bezit. Het wordt van hen afgepakt, of ze maken het al gauw kapot. Zo is het ook met ons als wij hartelijk kunnen genieten van de dingen die God ons belooft. Zolang we die 'in de belofte' hebben, worden ze veilig voor ons bewaard bij God, en dan worden ze ons op het goede moment gegeven. Als wij echter direct ontvangen wat de Heere beloofd heeft, kan het zijn dat we door een verkeerde manier van doen³⁴ het heerlijke genot van die gave heel gemakkelijk verliezen. Zo ging het ook met de bruid in het Hooglied; zie hoofdstuk 5, vers 1 en 6. Daarom was het ook geen wonder dat het woord van Gods belofte zo'n verkwikkende en levendmakende kracht uitoefende op het hart van David.

Hier moet worden opgemerkt dat David in zijn spreken over Gods beloften in het enkelvoud spreekt: 'Uw toezegging'. Dat deed David ongetwijfeld niet omdat hij daarbij het oog geslagen had op één bepaalde belofte, zoals in Deuteronomium 31:6 het geval is. Daar belooft God Zijn kinderen niet te zullen begeven of te verlaten. En zo zijn er meer teksten te noemen. Nee, David kende het karakter van Gods beloften wel en wist dat alle beloften van God zó met elkaar verbonden zijn dat zij niet van elkaar kunnen worden gescheiden. Daarom heeft God de Heere al de beloften weleens samengevat, zoals deze in Jeremia 30:22: 'Ik zal u tot een God zijn.' Zo is het hier ongetwijfeld ook: David vat al de beloften van God als in één bundel samen, en zo worden ze alle als één belofte aangezien. Dat is de reden waarom David hier in het enkelvoud spreekt. David zegt dat Gods toezegging hem heeft levend gemaakt. Dit moeten wij niet zó verstaan dat de belofte van God de

34. quade menagie

voornaamste werkende oorzaak³⁵ van Davids levendmaking is geweest. Dat is immers God Zelf. De belofte van God was echter wel het instrument waardoor God Davids ziel had levend gemaakt. En als iemand zou vragen hoe Davids hart door Gods toezegging was levend gemaakt, dan moet hij weten dat David zich in zijn ellende door het geloof Gods beloften had toegeëigend. En dan vooral de belofte dat God zijn God was. Daarom geloofde hij dat al de ellendige omstandigheden die hem troffen, door Gods genadig bestuur voor zijn ziel heel goed zouden zijn. Hij geloofde ook dat God hem ten slotte op het juiste moment uit alle ellende zou verlossen. Door zo gelovig op Gods beloften te zien³⁶, is de ziel van David – vanwege de zware en ellendige omstandigheden zeer terneergedrukt en in een doodse gestalte – bijzonder verkwikt geworden. Zijn ziel heeft als het ware nieuw geestelijk leven ontvangen. Dit wil onze tekst zeggen. Om die nog wat meer te verklaren, voegen we er nog het een en ander aan toe.

35. principale werckende oorsaecke

36. door die geloovige aenmerckinghe